บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่ใช้ในการศึกษา

2.2.1 แนวคิดเกี่ยวกับระบบภาษีที่ดี

ระบบภาษีที่ดีต้องมีประสิทธิภาพ (Efficiency) สอดคล้องกับหลักการภาษีอากรที่ดีตามแนวคิดสมัยใหม่ 3 ประการ คือ

ประการแรก หลักความเป็นธรรม โดยมุ่งเน้นไปที่ความเป็นธรรมแนวนอน (Horizontal equity) ขณะที่จุดมุ่งหมายของความเป็นธรรมแนวตั้ง (Vertical equity) ได้ถูกอธิบายใหม่และเปลี่ยนแปลงไป โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อป้องกันมิให้ภาษีอากรทำให้ผู้มีรายได้ต่ำต้องยากจนลงไปอีกจากภาระที่ต้องเสียภาษี โดยกำหนดเพดานขั้นต่ำสุดที่จะต้องเสียภาษีให้สูงขึ้นเพื่อช่วยเหลือคนยากจนหรือผู้มีรายได้ต่ำให้พ้นจากภาระการเสียภาษี ขณะเดียวกันก็มีการลดอัตราภาษีลงสำหรับเพดานขั้นสูงสุดของบัญชีอัตราภาษีเงินได้ เพื่อป้องกันมิให้ผู้มีเงินได้สูงหลีกเลี่ยงภาษีหรือหนีภาษีออกไปจากระบบ นอกจากนี้ภาษีที่เก็บจากการบริโภคก็มีการขจัดภาระการเสียภาษีออกจากสินค้าจำเป็น (necessary goods) ต่อการครองชีพในชีวิตประจำวัน เพื่อช่วยเหลือคนยากจนและผู้มีรายได้ต่ำ เช่น การยกเว้นภาษีมูลค่าเพิ่มจากการขายพืชและสัตว์ เป็นต้น

ประการที่สอง หลักความง่าย ทั้งนี้ ระบบภาษีอากรสมัยใหม่จะต้องมีความซับซ้อนน้อยที่สุด และมีความยากลำบากที่จะหลีกเลี่ยงภาษี หรือ หนีภาษี การเปลี่ยนแปลงระบบภาษีอากรไปสู่หลักความง่าย กระทำได้โดยการลดจำนวนข้อยกเว้นภาษีอากร ข้อกำหนดพิเศษทางภาษีอากร และจำนวนอัตราภาษีให้น้อยสุดเท่าที่จะทำได้ รวมทั้งยกเลิกบทบัญญัติที่ขาดความสมเหตุสมผลกับหลักการภาษีอากรที่ดี

ประการที่สาม หลักความเป็นกลาง หมายความว่า ภาษีอากรที่ดีต้องไม่เข้าไปแทรกแซงหรือบิดเบือนต่อการดำเนินการทางเศรษฐกิจ โดยให้กลไกทางการตลาด เป็นตัวกำหนดความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ มิฉะนั้นจะทำให้เกิดปัญหาการจัดสรรและการกระจายของทรัพยากรที่ไม่เหมาะสมและเป็นธรรมเกิดขึ้นทั้งนี้การบิดเบือน (distortion) จากระบบภาษีอากรของไทยมาจากข้อยกเว้นภาษีอากรและข้อกำหนดพิเศษทางภาษีอากร โดยการให้สิทธิพิเศษ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

(preferential treatment) ทางภาษีอากรแก่กิจการใดกิจการหนึ่ง เป็นวิธีเลือกปฏิบัติ (selection approach) ซึ่งก่อให้เกิดการบิดเบือนต่อการลงทุน และความไม่เป็นธรรมต่อกิจการอื่นด้วย

2.2.2 แนวคิดเกี่ยวกับการวัดประสิทธิภาพ

การวัดประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากร สามารถวัดได้หลายทางด้วยกันที่นิยมมาก คือ ใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร (tax effort) โดยเปรียบเทียบระหว่างตัวเลขที่จัดเก็บได้จริงกับตัวเลขประมาณการ (รังสรรค์ ธนะพรพันธุ์, 2527 : 201 –203) ตามสมการดังนี้

$$E = (T/Y) / (\hat{T}/Y)$$

โดยที่ E = ดัชนีความพยายามในการเก็บภาษี

T = รายได้ภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริง

$\hat{T}$ = รายได้ภาษีอากรที่คาดว่าจะเก็บได้

Y = รายได้ประชาชาติ

T/Y = สัดส่วนของภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริงต่อรายได้ประชาชาติ

$\hat{T}/Y$ = สัดส่วนประมาณการของภาษีอากรต่อรายได้ประชาชาติ

ค่าความพยายาม (E) ที่คำนวณได้ถือเป็นเครื่องชี้วัดผลการจัดเก็บภาษีอากรตามหลักเกณฑ์ดังนี้

ค่า $E = 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บภาษีอยู่ในระดับปกติหรือระดับที่ยอมรับได้

ค่า $E > 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บอยู่ในระดับสูงกว่าปกติ

ค่า $E < 1$ หมายความว่าความพยายามในการจัดเก็บอยู่ในระดับต่ำกว่าปกติ ต้องมีการแก้ไขปรับปรุง

ดังนั้น ความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร จึงแสดงถึงความมีประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีอากรที่เหมาะสมของหน่วยจัดเก็บ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

2.3.3 แนวความคิดที่เกี่ยวกับการวัดผลการบริหาร

ในการบริหารงานขององค์กร ต้องมีการกำหนดเป้าหมายอย่างชัดเจน เพื่อให้องค์กรสามารถจัดการบริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารและผู้ปฏิบัติต้องดำเนินการตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ การวัดความสำเร็จของผลการดำเนินงานจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อเปรียบเทียบกับเป้าหมายที่วางไว้ ในกิจการใด ๆ ถ้าไม่มีความสำเร็จของงานตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ควรได้รับการแก้ไขปรับปรุงซึ่งเรียกว่าเป็นการควบคุมด้วยการบริหาร ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือ

1) การกำหนดมาตรการที่เหมาะสมและเป็นมาตรฐานที่สามารถวัดได้

2) ต้องมีการวัดผลโดยการเปรียบเทียบ และเป็นมาตรฐานที่สามารถวัดได้ ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานต้องมีการรวบรวม วิเคราะห์ เปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้

3) การแก้ไข หลังการเปรียบเทียบกับมาตรฐานแล้ว อาจต้องมีการแก้ไขวิธีการ ระเบียบวิธีปฏิบัติงาน หรือมีการปรับปรุงแก้ไขมาตรฐานที่วางไว้ โดยมาตรฐานที่กำหนดไว้อาจเป็นสิ่งที่ไม่สามารถปฏิบัติได้ในบางโอกาสจึงทำให้ไม่เกิดผลสำเร็จของงานได้อย่างที่ต้องการ

สำหรับการศึกษานี้ มุ่งเน้นการศึกษาประสิทธิภาพของการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ โดยเปรียบเทียบกับประมาณการ และวัดผลเป็นความพยายามในการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร

2.2 ผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กัญญา สุวรรณเสม (2533) ศึกษาถึงความพยายามในการจัดเก็บภาษีสรรพากรของจังหวัดต่าง ๆ ในประเทศไทย ปี 2525 และปี 2529 โดยกำหนดให้ความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร คือ อัตราส่วนระหว่างภาษีที่เก็บได้จริงกับภาษีที่ควรจะเก็บได้ คำนวณ โดยอาศัยค่าสัมประสิทธิ์ถดถอยของตัวแปรทางเศรษฐกิจของจังหวัดต่าง ๆ ทุกประเภทภาษี ผลการศึกษา ปรากฏว่าหน่วยจัดเก็บของจังหวัดต่าง ๆ ส่วนใหญ่ใช้ความพยายามสูงกว่าค่าปกติของแต่ละประเภทภาษีที่จัดเก็บ พร้อมกับเสนอแนะว่าในการศึกษาต่อไป ควรมีการขจัดผลของการจัดเก็บภาษีที่เกิดจากการใช้อิทธิพลของมาตรการภาษีทางการคลังออกจากข้อมูลที่จะศึกษาก่อน

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ประไพพิศ ฉลิตาภรณ์ (2537) ศึกษาความพยายามในการจัดหารายได้ของเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยกำหนดให้ค่าดัชนีวัดความพยายามมีค่าเท่ากับอัตราส่วนระหว่างรายได้ที่หาได้จริงกับรายได้ที่ควรจะหาได้ ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2520 – 2532 โดยการวิเคราะห์การถดถอยแบบพหุคูณเพื่อหาสมรรถวิสัยในการจัดเก็บภาษี และศึกษาถึงปัญหา อุปสรรคในการจัดเก็บภาษีของเทศบาลนครเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่ารายได้ที่หาได้จริงและรายได้ที่ควรจะหาได้ภายใต้สภาพปกติของการจัดเก็บรายได้ของเทศบาล มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับระดับความเติบโตทางเศรษฐกิจของจังหวัด และความพยายามในการจัดหารายได้ของเทศบาลแต่ละประเภทในช่วงเวลาที่แตกต่างกันนั้น ขึ้นกับสภาพแวดล้อมทางการบริหาร การเมืองและกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของเทศบาลนั้น

ประภัสสร กฤติยาภิชาตกุล (2540) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มในจังหวัดเชียงใหม่ ในช่วงปีงบประมาณ 2535 - 2539 ด้วยการเปรียบเทียบกับประมาณการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่ม โดยพิจารณาสัดส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้กับมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัด (GDP)เฉพาะสาขาที่ต้องเสียภาษีมูลค่าเพิ่ม ผลการศึกษา พบว่าภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้จริงมีมูลค่าสูงขึ้นทุกปี และสัดส่วนของภาษีมูลค่าเพิ่มที่จัดเก็บได้เทียบกับมูลค่าผลิตภัณฑ์จังหวัดเก็บได้เพิ่มทุกปี แต่ยังคงต่ำกว่าร้อยละ 5.95 ซึ่งเป็นระดับที่มีประสิทธิภาพมากที่สุด และพบว่าโดยเฉลี่ยในปี 2535 ถึง ปี 2538 จังหวัดเชียงใหม่จัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มได้เพียงร้อยละ 35.51 ของประสิทธิภาพสูงสุด และการจัดเก็บภาษีมูลค่าเพิ่มมีประสิทธิภาพสูงกว่าภาษีการค้าเดิม

ศุภกร สวาทสุข (2540) ศึกษาการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้จากภาษีอากรของกรุงเทพมหานคร ในช่วงปีงบประมาณ 2523 – 2538 โดยชี้ให้เห็นถึงบทบาทของรายได้จากภาษีอากรแต่ละประเภท และวิเคราะห์ผลการทำงานของภาษีอากร โดยใช้ดัชนีพลวัตแยกการศึกษาเป็น 2 ประเภท คือ 1) ด้านความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐ วิเคราะห์โดยอาศัยค่าความไหวตัวของภาษีอากร 2) ด้านความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ วิเคราะห์โดยอาศัยค่าความยืดหยุ่นของภาษีอากร ผลการศึกษา พบว่ารายได้จากภาษีอากรรวมของกรุงเทพมหานครมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นค่อนข้างต่อเนื่อง จากภาษีการค้า (ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ) ค่าธรรมเนียมรถยนต์และล้อเลื่อน ภาษีโรงเรือนและที่ดิน เป็นภาษีที่มีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มสูงขึ้นของรายได้จากภาษีอากรรวส่วนการวิเคราะห์ดัชนีพลวัตของภาษีอากร พบว่าการประมาณค่าความไหวตัวของภาษี

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

อากรแต่ละประเภทสรุปได้ว่าถ้าผลที่ได้แสดงค่าความไหวตัวน้อยกว่า 1 แสดงว่าโครงสร้างหรือระบบภาษีอากรประเภทนั้นมีความสามารถในการทำรายได้ให้แก่รัฐได้ในเกณฑ์ที่ต่ำ

ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบสรุปได้ว่า ภาษีอากรประเภทที่ใช้มาตรการทางภาษีอากรของรัฐบาลบรรลุผลต่อความสามารถในการหารายได้สูงเรียงตามลำดับ คือ ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือนและที่ดิน ส่วนภาษีอากรประเภทที่การใช้มาตรการทางภาษีอากรของรัฐบาลมีส่วนทำลายความสามารถในการหารายได้สูงเรียงตามลำดับ คือ ภาษีการค้า(ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ) ภาษีสุราและภาษีสรรพสามิต

กรรณิการ์ จันตัน (2544) ศึกษาเรื่องการประมาณการรายได้จากภาษีอากรของเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาลักษณะโครงสร้างรายได้จากภาษีอากรของเทศบาลนครเชียงใหม่ 2) เพื่อประมาณการรายได้จากภาษีอากรประเภทต่าง ๆ ของเทศบาลนครเชียงใหม่ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิของปีงบประมาณ 2533 – 2542 ผลการศึกษา พบว่ารายได้ส่วนใหญ่ของเทศบาลฯ มาจากรายได้ที่รัฐบาลกลางเป็นผู้จัดเก็บและจัดสรรให้พร้อมเงินอุดหนุน ส่วนรายได้ที่เทศบาลฯ จัดเก็บเองเป็นรายได้ที่ค่อนข้างน้อยคิดเป็นร้อยละไม่เกิน 20 ของรายได้ทั้งหมด และในการศึกษาลักษณะโครงสร้างของรายได้โดยทั่วไปของเทศบาลนครเชียงใหม่ พบว่าในช่วงแรกของการศึกษามีแนวโน้มสูงเรื่อย ๆ และสูงสุดในปี 2541 และเริ่มลดลงในปี 2542 อันเนื่องมาจากเศรษฐกิจของประเทศโดยทั่วไปหดตัวลง

ผลการวิเคราะห์โครงสร้างรายได้ของเทศบาลฯ พบว่าส่วนใหญ่มาจากภาษีอากร ซึ่งเฉลี่ยจากผลการศึกษาปี 2533 – 2542 คิดเป็นร้อยละ 64.98 ของรายได้ทั้งหมด ส่วนที่เหลือมาจากเงินอุดหนุน คิดเป็นร้อยละ 16.92 ของรายได้ และร้อยละ 15.40 ของรายได้ทั้งหมดมาจากรายได้อื่น ๆ และเมื่อเปรียบเทียบรายได้จากภาษีอากรทั้งหมดพบว่าเป็นรายได้จากภาษีเสริม ประกอบด้วย ภาษีสุรา ภาษีสรรพสามิต ภาษีมูลค่าเพิ่มและภาษีธุรกิจเฉพาะ

ทัศนีย์ สิงหนาท (2545) ศึกษาเรื่องบทบาทของภาษีสรรพากรต่อการทำรายได้ให้รัฐและเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิรายปี ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2530 – 2544 ได้แก่ ข้อมูลการจัดเก็บภาษีและข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ ทำการศึกษาจากรายได้ภาษีหลัก คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีมูลค่าเพิ่ม และภาษีอากรรวม โดยวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างที่สำคัญของระบบภาษีอากร ศึกษาโดยวิเคราะห์ด้านภาษี 2) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของภาษีสรรพากรในด้านความสามารถในการทำรายได้ให้รัฐ จาก

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

ค่าความไหวตัวภาษีอากร 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของภาษีสรรพากรด้านความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ จากค่าความยืดหยุ่นภาษีอากร

ผลการศึกษาพบว่า ภาษีมูลค่าเพิ่มมีค่าสัดส่วนต่อภาษีสรรพากรรวมและค่าสัดส่วนภาษีมูลค่าเพิ่มต่อมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) สูงสุด รองลงมาคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีมูลค่าเพิ่ม เป็นภาษีที่มีโครงสร้างที่ทำให้ระบบภาษีมีความสามารถในการทำรายได้ให้รัฐได้ดีที่สุด รองลงมาคือ ภาษีเงินได้นิติบุคคล ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นอกจากนี้ ภาษีมูลค่าเพิ่มยังเป็นภาษีที่มีโครงสร้างระบบภาษีที่ดีมีความสามารถในการรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจได้ดีที่สุด รองลงมาคือภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

แสงจันทร์ พิทักษ์กำพล (2545) ศึกษาประสิทธิภาพในด้านการจัดเก็บภาษีของกรมสรรพากร โดย 1) วิเคราะห์ค่าความสามารถในการเสียภาษีของผู้เสียภาษีในแต่ละจังหวัด 2) วิเคราะห์ประสิทธิภาพการจัดเก็บภาษีโดยหาค่าดัชนีความพยายามเป็นรายจังหวัด เป็นการศึกษาเฉพาะยอดภาษีอากรรวมระหว่างปีงบประมาณ 2535 – 2539 และ 2540 – 2542 พร้อมทั้งแบ่งกลุ่มจังหวัดเป็นช่วงเวลาโดยใช้ค่าเฉลี่ยผลการจัดเก็บแต่ละช่วงเป็นเกณฑ์ คือ กลุ่มที่ 1 จัดเก็บได้ต่ำกว่า 1,000 ล้านบาท กลุ่มที่ 2 จัดเก็บตั้งแต่ 1,000 – 1,999 ล้านบาท กลุ่มที่ 3 จัดเก็บตั้งแต่ 2,000 ล้านบาทขึ้นไป โดยวิเคราะห์ค่าความสามารถในการเสียภาษีด้วยวิธีถดถอยพหุคูณ และกำหนดค่าความสามารถในการเสียภาษีของแต่ละจังหวัดให้ขึ้นกับรายได้ในสาขาการผลิตต่าง ๆ 4 สาขาใหญ่ คือ สาขาเกษตรกรรม สาขาอุตสาหกรรม พาณิชย์และบริการ

ผลการศึกษาที่ได้พบว่า ค่าความสามารถในการเสียภาษีสรรพากรของจังหวัดต่าง ๆ ถูกกำหนดโดยสัดส่วนรายได้ตามสาขาต่าง ๆ แตกต่างกันและมีค่าความสามารถอยู่ในเกณฑ์ต่ำ คือ กลุ่มที่ 1 ในช่วงแรกความสามารถจะขึ้นกับรายได้สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม โดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน ในช่วงหลังขึ้นกับสาขาเกษตรกรรมและบริการ โดยมีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้าม มีค่าความสามารถเฉลี่ย 0.0170 และ 0.0203 ตามลำดับ กลุ่มที่ 2 ในช่วงแรกความสามารถขึ้นอยู่กับสาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและบริการ โดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน ในช่วงหลังขึ้นอยู่กับสาขาพาณิชยกรรมโดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน และสาขาการบริการแต่มีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้าม มีค่าความสามารถเฉลี่ย 0.0304 และ 0.0308 ตามลำดับ กลุ่มที่ 3 ในช่วงแรกความสามารถขึ้นอยู่กับรายได้สาขาเกษตรกรรม อุตสาหกรรมและพาณิชยกรรม โดยมีความสัมพันธ์ทางเดียวกัน ส่วนช่วงหลังขึ้นอยู่กับสาขาพาณิชยกรรม โดยมีความ

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

สัมพันธ์ทางเดียวกัน และสาขาเกษตรกรรมกับบริการโดยมีความสัมพันธ์ทางตรงกันข้าม มีค่าความสามารถเฉลี่ย 0.0751 และ 0.0314 ตามลำดับ สำหรับทั้งประเทศมีค่าความสามารถเฉลี่ยในระดับต่ำเท่ากับ 0.0246 และ 0.0314 ตามลำดับ หรือมีภาษีที่คาดว่าจะจัดเก็บได้เพียงประมาณร้อยละ 2 – 3 ของ GPP สำหรับค่าดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษี มีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน และอยู่ในเกณฑ์ต่ำกว่า 1 เล็กน้อยไปจนสูงกว่า 1 เล็กน้อย คือ กลุ่มที่ 1 ค่าดัชนีเฉลี่ย 1.0133 และ 0.9999 ตามลำดับ กลุ่มที่ 2 ค่าดัชนีเฉลี่ย 0.9916 และ 0.9965 ตามลำดับ กลุ่มที่ 3 ค่าดัชนีเฉลี่ย 1.0042 และ 1.0828 ตามลำดับ และทั้งประเทศมีค่าดัชนีเฉลี่ยรายจังหวัด 1.0101 และ 1.0147 ของแต่ละช่วงเวลาตามลำดับโดยช่วงแรกมีจังหวัดที่มีความพยายามสูงกว่าปกติจำนวน 37 จังหวัด และช่วงหลังมีจำนวน 33 จังหวัด

2.3 ระเบียบวิธีการวิจัย

2.3.1 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ใช้ข้อมูลทุติยภูมิ มีที่มา ดังนี้

ข้อมูลภายในหน่วยงาน ประกอบด้วย

1) ข้อมูลผลการจัดเก็บรายได้ภาษีอากรของสำนักงานสรรพากรจังหวัดเชียงใหม่ จากรายงานสถิติผลการจัดเก็บภาษีอากร ตั้งแต่ปีงบประมาณ 2540 - 2545 โดยรวบรวมไว้ในแต่ละปีงบประมาณ จัดทำเป็นเอกสารรายงานประจำปีของสำนักงาน

2) ข้อมูลการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างสำคัญของระบบภาษีสรรพากร มีที่มาจากเอกสารรายงานประจำปีของกรมสรรพากร หนังสือ วารสารต่าง ๆ และจากสื่อสิ่งพิมพ์อิเล็คทรอนิกส์ โดยการสืบค้นจากเวบไซด์กรมสรรพากร http:// www.rd.go.th

ข้อมูลภายนอกหน่วยงาน ดังต่อไปนี้

1) ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดเชียงใหม่ จากสถิติผลิตภัณฑ์ภาคและจังหวัด มีที่มาจากระบบฐานข้อมูลเศรษฐกิจและสังคม

2) ข้อมูลเศรษฐกิจการค้ากรมการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์

3) ข้อมูลเครื่องชี้ภาวะเศรษฐกิจ และข้อมูลผลิตภัณฑ์รายได้ต่าง ๆ จากเอกสารธนาคารแห่งประเทศไทยสำนักงานภาคเหนือ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเชียงใหม่ และหอการค้าจังหวัดเชียงใหม่

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved

4) ข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ มีที่มาจากสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และจากเอกสารประกอบการจัดทำประมาณการรายได้ภาษีสรรพากร ปีงบประมาณ 2540 – 2545

2.3.2 การศึกษาประสิทธิภาพการจัดเก็บรายได้ภาษีสรรพากร

1) ใช้ดัชนีความพยายามในการจัดเก็บภาษีอากร (tax effort) โดยเปรียบเทียบผลการจัดเก็บภาษีจริง กับตัวเลขประมาณการ ด้วยการแสดงรายละเอียด จำนวนผลการจัดเก็บภาษีแต่ละประเภทเทียบสัดส่วนร้อยละต่อภาษีอากรรวมที่จัดเก็บได้ ตามสมการ คือ

$$E = (T/Y) / (\hat{T}/Y)$$

โดยที่ T/Y = สัดส่วนของภาษีอากรที่จัดเก็บได้จริงต่อรายได้ประชาชาติ

$\hat{T}/Y$ = สัดส่วนประมาณการของภาษีอากรต่อรายได้ประชาชาติ

2) ใช้วิธีเปรียบเทียบสัดส่วนร้อยละผลการจัดเก็บรวมต่อผลิตภัณฑ์จังหวัด (Gross Provincial Product : GPP) และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Gross Domestic Product : GDP)

3) หาสัดส่วนรายได้ภาษีสรรพากรต่ออัตรากำลังและต้นทุนค่าใช้จ่ายในการจัดเก็บภาษี

2.3.3 การศึกษาประเภทภาษีสำคัญที่ทำรายได้ให้สำนักงานสรรพากรจังหวัด

โดยเทียบสัดส่วนภาษีสำคัญของการจัดเก็บแต่ละประเภทต่อผลการจัดเก็บรวมของแต่ละลักษณะภาษีที่จัดเก็บได้ ค่าสัดส่วนที่คำนวณได้ ทำให้ทราบถึงความสำคัญของภาษีประเภทต่าง ๆ ของสำนักงานสรรพากรจังหวัดและหน่วยงานย่อยจัดเก็บได้

ลิขสิทธิ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
Copyright© by Chiang Mai University
All rights reserved